

VĚŠTNÍK 2016 LÉTO

Dozorčí rada DILIA

prof. Vadim Petrov – předseda

Konzultační hodiny každou středu v sekretariátu
DILIA od 12:00 hodin. Náročnější jednání je
třeba domluvit předem na tel. 283 893 603.

B.A. Šimon Pellar – místopředseda

Mgr. Zdeněk Zelenka – místopředseda

PhDr. Hana Linhartová

MgA. Marek Epstein

MgA. Jiří Blažek

Mgr. Petr Markov

doc. Karel Smyczek

Vladimír Michálek

PhDr. Roman Ráž

OBSAH

ÚVOD	2
Valná hromada DILIA 4. května 2016	
AKTUALITY	4
ROZHOVOR	11
s Blankou Jedličkovou	
PERSPEKTIVY DILIA	14
GRANTY A CENY DILIA	17
OCENĚNÍ	25
PRÁVO	26
Breviář autora: Ochrana práva autorského	
KOLEKTIVNÍ SPRÁVA	28
Spolupráce DILIA s jinými kolektivními správci	
ZÁBAVA	31
Honba za vysokým cé	
VÝROČÍ	34
ÚMRTÍ	35
KONTAKTY	36

VALNÁ HROMADA DILIA 4. KVĚTNA 2016

Vážení členové,

dovoluji vám za sebe i za všechny nově zvolené členy Dozorčí rady poděkovat za bezproblémový, hladký a konstruktivní průběh naší Valné hromady. Jsem rád, že minulá léta vzájemné spolupráce a důvěry přináší trvale dobré výsledky, a mohu vám ujistit, že Dozorčí rada udělá vše pro to, abychom dále v naší práci s plnou zodpovědností a důvěrou z vaší strany pokračovali, a to s veškerým úsilím. Asi vám ani nemusím připomínat, že současný vývoj naší společnosti je v mnohém rozporuplný i často nepředvídatelný, zvláště co se autorských práv týče, a proto překonávání překážek je většinou závislé na společné a vzájemné jednotě nás všech. V zastoupení nové Dozorčí rady se těším na spolupráci s vámi!

Závěrem bych vám proto ještě jednou za vše poděkoval a popřál vám všem hezké, pohodové a odpočinkové léto.

Vadim Petrov, předseda Dozorčí rady DILIA

Vážené autorky a autoři, milí členové spolku DILIA,

za prvé dovolu, abych pogratuloval panu Vadimu Petrovovi k opětovnému zvolení do funkce předsedy, tentokrát Dozorčí rady DILIA. Místopředsedy Dozorčí rady pak byli zvoleni pánové Zdeněk Zelenka a Šimon Pellar.

Pro upřesnění dovolu vyjmenovat další členy Dozorčí rady, které jste na valné hromadě zvolili:

Hana Linhartová
Petr Markov
Marek Epstein
Roman Ráž
Jiří Blažek
Vladimír Michálek
Karel Smyczek

Přeji Dozorčí radě, aby se jí dařilo a aby v klidu naplnila své funkční období, které nyní činí 5 let.

Valnou hromadu hodnotím jako úspěšnou, o čemž svědčí i jednomyslné hlasování ve všech bodech programu a především bezproblémové odsouhlasení novely Stanov DILIA. V této souvislosti nemohu nepřipomenout to, co jsem říkal na Valné hromadě – i při

příští Valné hromadě se bude schvalovat novela stanov, a to z toho důvodu, že zřejmě do konce tohoto roku vstoupí v platnost a účinnost novela autorského zákona, kterou bude harmonizována Směrnice EU o kolektivní správě. Doufejme, že datum přijetí novely autorského zákona umožní, aby tato další novela Stanov DILIA byla přijata na příští řádné Valné hromadě, aniž bychom museli svolávat valnou hromadu mimořádnou.

Dovolte, abych vám všem, kteří tyto věty čtete, popřál hezké dva letní měsíce a k tomu rozumné a příjemné počasí.

Jiří Srstka, ředitel DILIA

AKTUALITY

DEN D

8. června 2016 proběhl Den D, kde představila svou činnost a dlouhodobé projekty na podporu českých autorů Agentura DILIA. V rámci večera byla mimo jiné udělena také Cena Evalda Schorma, kterou získala mladá autorka Magdaléna Mikulová, studentka Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

„Cílem akce s názvem Den D bylo představit aktivity agentury DILIA, která se kromě své běžné činnosti pravidelně a dlouhodobě věnuje také podpoře nastupující generace divadelníků, a zároveň uděluje také plakety DILIA autorům starším za jejich celoživotní přínos“, upřesnil smysl slavnostního večera ředitel DILIA Jiří Srstka.

V rámci večera, kterým provázal Ondřej Cihlář, byly mimo jiné představeny knihy, jež získaly Literární grant DILIA. Agentura DILIA se letos už po páté rozhodla podpořit české spisovatele a nakladatele udělením grantu na první vydání původního slovesného díla. Členové Dozorčí rady DILIA mezi mnoha kvalitními přihlášenými rukopisy vybrali tentokrát tři vítězné a Literární grant DILIA pro rok 2016 udělili: Nakladatelství Naše vojsko a podpořili tak vydání románu Karla Richtera *Voják první linie*, nakladatelství Větrné mlýny na podporu vydání svazku divadelních her Jana Vedrala *DRAMA(tik) a DRAMA(turg)* a nakladatelství Host na vydání románu Stanislava Berana *Spolek levobočků*.

Také Divadelní oddělení DILIA představilo své dlouhodobé projekty na podporu mladých českých divadelníků, mezi které patří udělení Ceny Evalda Schorma. *„Smyslem tohoto ocenění je podpořit mladé autory, ale také inspirovat studenty k vlastní autorské či překladatelské tvorbě pro divadlo. Díky těmto aktivitám objevila agentura DILIA řadu dnes již etablovaných dramatiků a překladatelů,“* vysvětluje Zdeněk Harvánek, vedoucí Divadelního a Hudebního oddělení DILIA. Cenu Evalda Schorma, která je určena studentům divadelních škol za původní divadelní či rozhlasovou hru, dramaturziaci nebo překlad, uděluje DILIA pravidelně již od roku 2001. V letošním roce převažovala v nominacích původní autorská tvorba, na rozdíl od předchozích ročníků, kdy značnou část nominovaných textů tvořily překlady. Do finále se nakonec dostalo 6 autorů původních dramatických děl.

DILIA se rozhodla udělit tři Čestná uznání, která získala studentka pražské FFUK Vanda Zaplatílková Hutařová za původní hru *Sebestředná samota*, Barbora Hancilová za původní hru *malé závislosti* a Vojtěch Nejedlý za původní hru *Pět švestek*, oba studenti pražské DAMU. Třetí místo obsadil student JAMU Tomáš Kovanda za původní hru *Projekt*

N.A.Ď.E.Ž.D.A. a na druhém místě se umístil student DAMU Petr Erbes s původní rozhlasovou hrou *Pod plechovým nebem*.

Absolutní vítězkou Ceny Evalda Schorma se stala autorka hry *Il Duetto*, studentka Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Magdaléna Mikulová, která získala také finanční odměnu ve výši 10.000,- Kč. Finančního ohodnocení se dočkali také laureáti na druhém a třetím místě. Cenu předal syn Evalda Schorma, Oswald Schorm, který se zúčastnil Dne D.

Vedle mladých a začínajících autorů ocenila Dozorčí rada DILIA také umělce za celoživotní dílo, jakož i osoby, které se zasloužily o dodržování autorských práv. Z rukou předsedy Dozorčí rady DILIA Vadima Petrova převzali plaketu DILIA Alfred Strejček, Hana Kofránková, Marcela Pittermannová, Tomáš Töpfer a Ivan Misař. „Dozorčí rada DILIA již několik let udílí plaketu DILIA, jejímž prostřednictvím chce ocenit umělce za jejich celoživotní umělecké tvůrčí počiny a aktivní činnosti v kulturní oblasti. Společně s ostatními aktivitami tak chce DILIA ocenit kontinuálně kulturní dění nejen v České republice“, uzavírá Vadim Petrov, předseda Dozorčí rady DILIA.

MŠ

CYKLUS 8@8 NA JAŘE 2016

Cyklus scénických skic 8@8 pokračuje i po oslavách desetiletí svého vzniku. První díl proběhl již na samém počátku roku. 11. ledna 2016 se v prostorách Venuše ve Švehlovce při příležitosti výstavy Kamily Ženaté představila nová hra **Lenky Lagronové Horizont událostí**.

Horizont událostí je již druhou částí projektu, které se opět režírně ujal Martina Schlegelová. Jeho další a zároveň i poslední část se odehrává v roce 2017, kdy bude již kompletní hra premiérově uvedena v prostorách Centra současného umění DOX v Praze. Text je stejně jako výstava spřízněn s projektem Kamily Ženaté. Východiskem pro vznik celé vizuálně-konceptuální trilogie je existence skupiny žen různého věku a sociálního postavení, které v průběhu tří let pracují v sebezpznávacím procesu v ateliéru Kamily Ženaté a zabývají se individuální a sociální pamětí, vztahovými situacemi, nevědomým nastavením k životu a hodnotám. Zkoumají a zakoušejí strach z blízkosti, nemožnost svobodné komunikace a směřují tak k dosažení vnitřní

nezávislosti. Celý projekt je svědectvím postupně se odvíjejícího procesu, což z něj činí unikátní událost, jež odkrývá skrytá, nevědomá, o to však záladnější území lidské psychiky. Výsledkem celé spolupráce je záznam proměny prostřednictvím autentických zpráv, které jsou vysílány z uzavřeného chráněného území do veřejného prostoru. Během tříletého procesu sledujeme vnitřní proměnu žen, jež se stávají uvědomělejšími a svobodnějšími a chápou „vzájemnost“ jako vyšší formu prožitku lidské existence.

Další díl cyklu 8@8 byl uveden v rámci Festivalu francouzského jazyka Sněž tu žábu 13. března v prostoru NoD. Režisérka Linda Dušková představila text současného francouzského autora **Guillauma Cayeta Nehybní**. Hra je výrazně inspirována severskou literaturou a stylem může připomenout například tvorbu Larse von Triera. Vypráví příběh obyvatel jedné vesnice, kam se nastěhuje mladý pár, který se snaží utéct před anonymitou velkoměsta. Příval místních zvyklostí, jejichž dodržování je od nově příchozích tvrdě vyžadováno, začne postupně a nenápadně rozkládat jejich životní plány.

Dozvukem oslav desátého výročí projektu 8@8 bylo 14. dubna uvedení hry **Heleny Eliášové Použití**. Tragikomedie z prostředí lifestyleho časopisu o hledání vysněného muže vznikla právě jako dárek k 10. výročí. Večer proběhl v režii Martiny Schlegelové a projekt 8@8 se poprvé představil ve svém nastávajícím působišti, ve VILE Štvanice. Zde se také odehrál zatím poslední letošní díl cyklu, scénická skica hry **Anny Jablonské Bermudský čtyřúhelník** v režii Mikoláše Tyce. Hru o lásce, divadle, hvězdách, víře a poezii přeložila Erika Čapková. Experimentální tvar, jakési divadlo na divadle, kde není zcela zřejmé, co jsou skutečné scénické poznámky, co je součást dialogů, kde začíná a kde končí samotné divadlo, má silné autobiografické rysy a jasný

rukopis mladé ukrajinské autorky, která tragicky zahynula při teroristickém útoku na letišti Domodedovo v Moskvě v roce 2011, a která i přes nízký věk, kterého se dožila, zanechala podstatné dědictví současné dramatice.

Projekt vznikl za podpory hlavního města Prahy, MKČR a Dozorčí rady DILIA.

MŠ

MARATÓN SCÉNICKÝCH ČTENÍ 3D 2016 JE ZA NÁMI

V rámci letošního ročníku mezinárodního studentského festivalu Zlomvaz připravila agentura DILIA ve spolupráci s DAMU již šestý ročník projektu 3D – třetí rozměr dramatu.

Během odpoledne 6. 5. 2016 byly formou scénického čtení na Katedře činoherního divadla DAMU představeny tři současné zahraniční hry.

Scénické čtení hry populárního irského dramatika **Endy Walshe Ballyturk** v překladu Ester Žantovská připravila Alžběta Burianová.

Uprostřed čtyř stěn, mimo čas a prostor, dva muži (1 a 2) vyplňují čas bizarními každodenními rituály, dojemně filosofující konverzaci založenou na jazykových hrátkách a převtělováním v obyvatele vesnice Ballyturk. Kdo jsou, kde jsou a co se skutečně rozkládá za hranicemi jejich současného „vězení“?

Druhým scénickým čtením byla v režii Josefa Kačmarčíka hra **Totální výprodej** francouzského autora **Erica Pessana** v překladu Lenky Jelenové.

Co všechno se může stát v Kouzelném údolí? Co všechno se skrývá v nás, civilizovaných lidech? Hra o tom, co všechno jsme schopni obětovat při honbě za luxusem. A někdy i za holým přežitím. Hra o extremismu kolem nás i v nás.

Závěrečné čtení patřilo britské dramatice, a to provokativní hře **Mika Bartletta Lovná zvěř** (překlad Lucie Kolouchová) v režii Ondřeje Štefaňáka.

Mladí manželé Carly a Ashley nemohou sehnat cenově přijatelné bydlení. Přistoupí tedy na podivnou nabídku – dostanou zadarmo krásný dům na venkově, ovšem pod jednou podmínkou. Stanou se lovnou zvěří, kořistí pro bohaté znužené „lovce“, kteří si za 500 liber mohou zastřílet paralyzujícími náboji na živé terče.

Šestý ročník projektu DILIA 3D – třetí rozměr dramatu se setkal s velkým ohlasem i návštěvností. Reportáž o projektu vyšla ve studentském časopisu *Obratel*, který vydává Katedra teorie a kritiky DAMU v průběhu festivalu Zlomvaz.

Projekt vznikl za podpory Dozorčí rady DILIA.

foto (c) Markéta Tichá

TRANSTEATRAL VYDAL VÝBOR Z DRAMATIKY ÚSPĚŠNÉ SOUČASNÉ NĚMECKÉ AUTORKY FELICIE ZELLER

Kniha *Pět her* přináší průřez dramatickou tvorbou velmi žádané a oceňované současné německé dramatičky Felicie Zeller. Téměř ve všech svých hrách se zabývá aktuálními společenskými tématy a experimentuje s jazykem. Autentické, odposlouchané rozhovory vždy výrazně stylizuje tak, aby téma hry promlouvalo přímo skrze jazyk. Pro svou osobitou divadelní poetiku bývá přirovnávána k Elfriede Jelinek či k Renému Polleschovi.

O jejich kvalitách svědčí i to, že se její hry v poslední době prosadily na českých jevištích. Právě vycházející český výbor z její dramatiky tedy neobsahuje texty v českém prostředí zcela neznámé. Ovšem vzhledem k silně abstraktní povaze her Felicie Zeller, které musí inscenátoři na jevišti teprve více či méně konkretizovat, představuje přímý kontakt s texty, založenými na důsledně stylizovaném jazyce, v němž především se rozvíjí téma her, jiný a bohatší čtenářský zážitek.

Jak již bylo řečeno, autorka se věnuje zejména aktuálním společensko-kritickým tématům, což je zřejmé i na pěti vybraných hrách: vytváření umělých pracovních skupin pro nezaměstnané v **Klubu outsiderů** (2002); přetěžovaným sociálním pracovnícím z odboru péče o děti ve hře **Město moře hoře** (2008); nemožnosti rovnoprávné spolupráce Západu a Východu, jakož i nefungujícímu skloubení rodiny a kariéry – zejména pro ženy v západní společnosti – v **Rozhovorech s astronauty** (2009); workoholismu a neschopnosti pracovat pod

společenským a osobním tlakem ve hře **Přátelé generace X** (2012); všemohoucnosti PR-agentury v dnešním světě, v němž je virtuální a mediální již skoro všechno, ve hře **Svět horem dolem** (2013).

Součástí knihy je studie přední odbornice na německojazyčné drama PhDr. Zuzany Augustové, Ph.D. o dramatičce Felicie Zeller nazvaná *Jazykové plochy a zkratky Felicie Zeller*. Hry přeložily Zuzana Augustová (*Klub outsiderů, Rozhovory s astronauty, Přátelé generace X*) a Jitka Jílková (*Město moře hoře, Svět horem dolem*).

Přeložené i nepřeložené texty Felicie Zeller jsou elektronicky k dispozici v DILIA.

HE

DIVADELNÍ ÚSTAV VYDAL JAKO 50. SVAZEK EDICE SOUČASNÁ HRA „TŘI HRY“ LARSE NORÉNA

Lars Norén, autor více než stovky divadelních, televizních a rozhlasových her, je doma i ve světě považován za nejvýznamnějšího švédského dramatika po Augustu Strindbergovi. Jeho texty spojuje myšlenková kontinuita a opakující se motivické okruhy: zájem o skryté stránky lidské duše, obnažování vnitřních konfliktů postav, jejich citové rozpolcenosti i narušených, degenerujících vztahů.

To vše je patrné i ve třech hrách z posledních dvou desetiletí dramatikovy tvorby, které kniha obsahuje: *Válka, V skrytu, O lásce*. Dotýkají se základních lidských situací, odrážejí stav současného světa, ale i vztah bohaté i chudé Evropy. Publikace je doplněna studií Mikaela van Reise *Před konečností*. Hry přeložili Zbyněk Černík a Martin Severýn.

Válka

V této hře, volně variující témata Sofoklova posledního dramatu *Oidipus na Kólou*, rezonuje násilí a brutalita války v Jugoslávii na začátku devadesátých let minulého století. Válka líčí „propastně hlubokou katastrofu ve společnosti, ze které se stal její vlastní protiklad, ne-společnost“.

V skrytu

Ubíjející předměstský život středních vrstev, který se pohybuje mezi alkoholem, nevěrou a vypnutými mobily. Drama odhaluje citové omrzliny a potlačované touhy několika partnerských dvojic, jejichž osudy se vzájemně protínají.

O lásce

Intimní prostory rozchodů a nejistot. Spíše než láskou se autor zabývá jejím nedostatkem, její pomíjivostí. A naplněním či ztroskotáním nadějí, které do vztahu přináší vytoužené dítě.

Přeložené i nepřeložené texty Larse Noréna jsou elektronicky k dispozici v DILIA.

NOMINACE NA PRESTIŽNÍ FINSKOU DIVADELNÍ CENU LEA JSOU ZNÁMY

Cenu Lea uděluje finský Svaz dramatiků a scénáristů od roku 1985. Cena je udělena nejlepšímu finskému dramatickému textu minulého roku, nikoli jeho inscenaci. Z šedesáti textů odborná porota vybrala pět finalistů. Členové poroty byli: Laura Ruohonen (dramatička), Anna Krogerus (dramatička a dramaturgyně), Juha Malmivaara (režisér), Arn-Henrik Blomqvist (režisér a dramaturg). Výsledky budou vyhlášeny v srpnu na mezinárodním divadelním festivalu v Tampere. Autor vítězného textu obdrží 5 000 Eur. V minulosti tuto prestižní cenu obdržela například finská dramatička a dramaturgyně Pipsa Lonka za svou hru **Písně od kraje šedého moře** (*Lauluja harmaan meren laidalta / These little town blues are melting away*), kterou do češtiny přeložila Alžběta Štollová.

HE

Kandidáti na letošní ocenění:

Salla Viikka: *Aukko (Otvor)*

Jussi Moila: **Madonna**

Eeva Turunen: **Muutama sana Ullasta (Několik slov o Ulle)**

Heini Junkkaala: **Olipa kerran minä (Byla jednou jedna já)**

Sara Enholm Hjelm: *Vinterkriget (Zimní válka)*

Tučně zvýrazněné hry jsou v elektronické podobě k dispozici v DILIA.

VÍTĚZI PRESTIŽNÍ DIVADELNÍ PŘEHLÍDKY STÜCKE 2016 JSOU WOLFRAM HÖLL A SIBYLLE BERG

Dne 26. května 2016 skončily 41. divadelní dny v německém Mülheimu, Mülheimer Theatertage. Ve finální diskuzi o vítězi hlavní ceny festivalu Mülheimer Dramatikerpreis 2016, která je spojena s finanční částkou 15.000 Eur, se utkala hra mladého německého dramatika Wolframa Hölla *Drei sind wir* s textem *Und dann kam Mirna* úspěšné německo-švýcarské autorky Sibylle Berg. Porota ve složení Benjamin von Blomberg, Regina Guhl, Anne Lenk, Hubert Spiegel a Franz Wille nakonec udělila po dvouapůlhodinové debatě dva hlasy Sibylle Berg a tři hlasy Wolframu Höllovi.

Cenu publika, Publikumspreis der Stücke 2016, získala Sibylle Berg za svou hru *Und dann kam Mirna*, kterou v režii talentovaného Sebastianiana Nüblinga uvádí berlínský Maxim Gorki Theater.

Předání cen se konalo na slavnostním matiné v neděli 12. června 2016. Sedm soutěžních inscenací zhlédlo v letošním roce 2 300 diváků, veřejnou debatu porotců, která byla živě streamována, sledovalo 6 000 diváků.

Originály textů Drei sind wir a Und dann kam Mirna jsou v elektronické podobě k dispozici v DILIA. Český překlad hry Und dann kam Mirna již připravujeme.

HE

ROZHOVOR

S BLANKOU JEDLIČKOVOU, NOSITELKOU CENY MAGNESIA DILIA ZA OBJEV ROKU 2015

Čím si získalo váš zájem právě období protektorátu?

Od začátku studia jsem se chtěla zaměřit na druhou světovou válku, protože babička mi často vyprávěla o strýcích, kteří se zapojili do odboje a byli popraveni. Vzpomínala také na zážitky své tety, která jejich činnost zaznamenala po válce na papír a předala v roce 1945 prezidentu Benešovi. Nevěnovala se zde pouze samotné činnosti, ale zachytila i své vlastní pocity a to, jak tehdejší dobu prožívala. To se mi stalo velkou inspirací. Díky tomu jsem zjistila, jak moc mě baví pátrat v archivech, kam jsem se dostala poprvé už asi v šestnácti letech, a objevovat a rekonstruovat dávno zapomenuté osudy či události.

Na popisované osudy jste narazila náhodou, nebo jste po nich pátrala?

Téma žen za protektorátu u nás zpracované prakticky není, proto mě velice lákalo. Divadlo jsem nakonec zvolila jako spojující prvek, protože se v něm pohybovaly ženy vdané, svobodné, matky, bezdětné... Zpočátku jsem

Foto: Matěj Sládek

pracovala s asi sedmdesáti jmény a životními příběhy, než jsem si z nich vybrala ty, na něž jsem se pak soustředila. Chtěla jsem pestrý výběr osudů. Chtěla jsem do své práce zařadit ženu, která pracovala pro odboj, ale chtěla jsem tam mít i kolaborantku... A pak další, které představují celou řadu jemných nuancí mezi tím. Nechtěla jsem do diplomové práce zařazovat ty notoricky známé osobnosti. Těmi medailony jsem začala, teprve pak jsem se pustila do jejich nutného zasazení do širšího kontextu doby.

Kdy jste se rozhodla, že svou diplomovou práci přihlásíte do soutěže nakladatelství Academia, aby mohla vyjít knižně?

Mě samotnou to vůbec nenapadlo, s tím přišel můj školitel. Když jsem práci obhájila, poslala jsem ji do nakladatelství a udělalo mi velkou radost, že ji vybrali jako nejlepší a vydali ji knižně.

Psaní je osamělá práce – kam od psacího stolu utikáte, abyste si odpočinula a dostala se mezi lidi?

Dříve mi stačilo jít ven a uběhnout pár kilometrů, ale popravdě jsem moc neodpočívala, neuměla jsem to. Teď se to učím a odpočívám sportem... třeba plaváním, ale občas i lenošením. Věnuji se také výrobě šperků z chirurgické oceli a polodrahokamů. Drát skýtá neuvěřitelné možnosti a kameny v sobě skrývají energii, která mě fascinuje a inspiruje. Každý šperk, který vyjde z mých rukou je originál. Když pak jedu z Prahy do Náchoda, odkud pocházím, relaxuji s rodinou, přáteli, ale i s kobylkou Lenkou, která je jinak v dobrých rukou mých známých. Když bádám, často poslouchám hudbu, ostatně ta mi dělá společnost i při psaní, často pak v pozdních nočních hodinách, to se totiž píše nejlépe.

Vaše hrdinky se ocitly v situaci, kterou jste vy sama prožít nemohla. Jak moc bylo těžké se do nich vcítit a zachovat přisnou vědeckou neutralitu?

Člověk si v sobě musí vytvořit jakousi hráz, aby ho ty osudy úplně nepohltily a vědec neztratil soudnost. Udržet si určitý odstup je potřeba. Na druhou stranu je určité vcítění také třeba, protože díky němu přicházejí otázky, na které mohu hledat odpovědi.

Vaše kniha je vědecká studie, která se ale čte jako román. Napadlo vás, že byste se pustila do hlubšího románového zpracování příběhu některé z hrdinek?

Když jsem se zúčastnila čtení po nominaci na Magnesii Literu, ostatní autoři četli své vtipné úsměvné texty a já trochu zalitovala, že v mé knize se nic veselého ani vtipného nenajde, ale to se ostatně nenajde ani v osudech hrdinek mé knihy. Je to na uvážení, ale zatím pracuji na jiných textech a dalších tématech nejen v rámci disertační práce.

Prozradíte nám téma?

Je to o proměnách společnosti těsně po válce, a zase se to točí okolo žen, protože mě tato problematika zajímá. Bude to nejen o společnosti jako takové, ale také o filmovém prostředí a filmových hvězdách a jejich proměně v letech 1945–1948.

Rozhovor vedla Alena Jakoubková

BLANKA JEDLIČKOVÁ (*1987)

historička a spisovatelka. Po maturitě na náchodském Jiráskově gymnáziu vystudovala Historické vědy, obor Kulturní dějiny na univerzitě v Pardubicích, přičemž rok strávila na studijním pobytu (Erasmus) na Universität Passau. Její odborný zájem se soustředí zejména na období protektorátu, na dějiny protinacistického odboje a na gender history. Nyní působí jako odborná pracovnice oddělení dějin 20. století na Historickém ústavu AV ČR a jako doktorandka na Univerzitě v Pardubicích. Její magisterská diplomová práce *Ženy na rozcestí – Divadlo a ženy okolo něj 1939–1945* jí nejprve přinesla úspěch ve studentské soutěži nakladatelství Academia a poté, co ji toto nakladatelství vydalo, upoutala porotu u nás nejznámější literární soutěže Magnesia Litera natolik, že jí udělila cenu Magnesia DILIA za objev roku. I když se kniha orientuje na moderní dějiny a uplatnění ženy ve společnosti a obecně mapuje běžný život našich občanů po obsazení Němci, významově stěžejní jsou v knize medailony sedmi žen, jejichž život se tak či onak točil kolem divadla. Z jejich příběhů na nás dýchne děsivý duch doby, která zamávala s osudy mnohých...

PERSPEKTIVY DILIA

PERSONÁLNÍ ZMĚNY V DILIA

V DILIA došlo za poslední dobu k několika personálním změnám. K 31. 12. 2015 odešel a do advokacie zamířil právník Mgr. Viktor Košut, kterého nahradil Mgr. Martin Zilvar, LL.M. Ke konci prvního pololetí odchází též z právního oddělení na mateřskou dovolenou paní Mgr. Klára Parkanová, od které již převzala agendu paní Mgr. Hana Felklová.

Došlo i ke změnám na pracovní funkci řidič – údržbář. Nejprve ke konci minulého roku odešel pan Karel Hloušek, kterého krátce nahradil Zdeněk Malbek a od 1. 5. 2016 nastoupil pan Radek Markus.

Z mediálního oddělení, ze zahraničního referátu, odchází paní Mgr. Adéla Krátká Viceníková, kterou nahradí od poloviny roku 2016 slečna Mgr. Jana Michalíková.

Ze zahraničního referátu divadelního oddělení odešla na sklonku roku Mgr. Jana Jaklová, kterou nahradila MgA. Petra Lásková, která řeší zejména angloamerickou oblast a Skandinávii. V květnu tohoto roku odešla ze stejného oddělení Mgr. Barbora Prokopová a v referátu pro románskou oblast a Rusko ji nahradí Bc. Magdalena Selingerová. Třetí změna ve stejném oddělení není personální, Mgr. Pavla Kačorová přijala na svatbě příjmení manžela Jakobsson.

Petra Lásková vystudovala Katedru teorie a kritiky na pražské DAMU, kde se věnovala především současné české dramatičce a absolvovala s magisterskou prací na téma Dramatická soutěž Ceny Alfréda Radoka.

Magdalena Selingerová studuje magisterský stupeň na Univerzitě Palackého v Olomouci na katedře Teorie a dějin dramatického umění. Její diplomová práce se věnuje současným tendencím inscenování vybraných Shakespearových her na britských scénách. Řadu let také spolupracuje s různými filmovými festivaly (například LFŠ v Uherském hradišti nebo MDFF v Jihlavě).

Jiří Srstka, Zdeněk Harvánek

NOVELA ŠTANOV DILIA NA VALNÉ HROMADĚ 2016

Na letošní Valné hromadě DILIA byla přijata další plánovaná změna stanov DILIA, ke které dochází především v důsledku nové legislativy. Tento článek tedy přináší stručný souhrn změn, které již proběhly, a výhled, jaké změny stanov má náš spolek ještě před sebou.

Na Valné hromadě v roce 2014 došlo nejprve ke změně právní formy a související změně v názvu DILIA. A to z důvodu přeměny všech stávajících občanských sdružení na spolky v souladu s požadavkem nového občanského zákoníku¹ (dále jen „NOZ“). DILIA se tak

1 zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, v aktuálním znění

de iure stala „zapsaným spolkem“, což se projevilo i změnou názvu na „DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, z.s.“.

Na loňské Valné hromadě byl pak přijat dokument „Zásady nových stanov DILIA“, který obsahoval rámec potřebných změn s ohledem na požadavky uvedení stanov DILIA do souladu s novou úpravou „spolku“ v NOZ a očekávanou novou úpravou kolektivní správy po implementaci směrnice o kolektivní správě² do českého autorského zákona³. Schválení zásad bylo signálem pro vedení DILIA, tj. ředitele a aktuální Správní a Dozorčí radu, že členové DILIA reprezentovaní nejvyšším orgánem DILIA – Valnou hromadou se zamýšleným rozsahem úprav stanov souhlasí a jsou srozuměni s realizací těchto změn ve schváleném rámci.

V důsledku zpoždění implementace směrnice bylo oproti původnímu záměru vedení DILIA nuceno přistoupit k novele stanov ve dvou krocích – v roce 2016 navrhlo Valné hromadě ke schválení změny souvisejících s limitním termínem pro uvedení stanov do souladu s NOZ (31. 12. 2016) a veškeré změny nutné s ohledem na implementaci směrnice o kolektivní správě budou schváleny až po účinnosti novely autorského zákona, která ji bude implementovat (lze předpokládat, že se tak stane ke konci roku 2016 a související novela stanov tak bude předložena ke schválení na řádné valné hromadě DILIA v roce 2017).

Změny, které přinesla novela stanov na Valné hromadě 2016, je možné shrnout do následujících bodů (v pořadí dle důležitosti):

1. Změny v uspořádání orgánů DILIA

Zásadní změnou, kterou novela stanov přinesla, je jistě změna ústrojenství DILIA spočívající ve zredukování dvou kolektivních orgánů – Správní a Dozorčí rady DILIA – v jeden – „Dozorčí radu DILIA“. Vedla k tomu snaha o zjednodušení organizační struktury DILIA, tedy odstranění mezery, která vznikla a ještě se rozšířila ohledně předání pravomocí od Správní (Dozorčí) rady na Valnou hromadu a to v duchu zákonem předpokládaného ústrojenství spolku i úpravy obsažené ve směrnici o kolektivní správě.

Nová organizační struktura je tedy následující: Valná hromada coby nejvyšší orgán spolku, Dozorčí rada coby orgán kontrolní a ředitel DILIA coby statutární orgán.

2. Změny v rozsahu pravomocí jednotlivých orgánů

Uvedené změny souvisí se změnou struktury orgánů DILIA. Důvodem byla snaha o důsledné oddělení pravomocí „výkonné“ (tedy oprávnění za DILIA jednat) a „kontrolní“ v období mezi Valnými hromadami, čímž se odstraňuje jistá původní duplicita u ředitele coby statutáře a původní Správní rady coby nejvyššího orgánu DILIA mezi Valnými hromadami. Omezení ředitele v jednání za DILIA ovšem zůstává prakticky shodné jako v původním znění stanov a jeho pravomoc jednat za DILIA je, zjednodušeně řečeno, limitováno dispozicí s majetkem do výše 500tis Kč. Úkony přesahující tuto výši schvaluje Dozorčí rada, resp. Valná hromada. Oproti původní koncepci se posiluje a zpřesňuje rozsah kontrolní pravomoci Dozorčí rady, která je nadále 10ti členná. Počet členů nové Dozorčí rady tak odpovídá původnímu počtu členů Správní a Dozorčí rady dohromady.

2 Směrnice evropského parlamentu a rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014

3 zákon č. 121/2000 Sb., Autorský zákon, v aktuálním znění

16 PERSPEKTIVY

Ředitel je ze své funkce odpovědný Dozorčí radě, která jej jmenuje a odvolává.

Dozorčí rada je volena Valnou hromadou, které je také ze své činnosti odpovědná.

Původní tříleté období členů Správní a Dozorčí rady bylo členům nové Dozorčí rady prodlouženo na 5 let od zvolení.

Nejvyšším orgánem spolku logicky nadále zůstává Valná hromada, která svými rozhodnutími zavazuje jak ředitele, tak Dozorčí radu. Její kompetence jsou stanovami také výslovně podrobně vymezeny. Nic se nemění na předpokládané periodě konání řádné Valné hromady – předpokládá se její konání nejméně jednou ročně.

3. Změny v úpravě členství DILIA

Třetím důležitým tématem nových stanov je změna úpravy členství. Původní relativně strohá úprava je doplněna o výčet práv a povinností člena, je upřesněn způsob přijímání za člena DILIA, ale i způsob ukončení členství v DILIA, a to vč. případného vyloučení člena DILIA.

4. Změny v úpravě případného zániku DILIA.

Konečně je podrobněji upraven i způsob zániku DILIA, a to v souladu s požadavky nové úpravy spolku v NOZ. Bylo zachováno pravidlo, že o případném zániku, jakož i jakékoli přeměně (sloučení, splynutí atp.) DILIA rozhoduje dvoutřetinová většina všech členů DILIA.

Na popsanou poměrně zásadní novelu stanov naváže v příštím roce jejich další novelizace, která bude zapracovávat případné požadavky autorského zákona po jeho novele v důsledku implementace

směrnice o kolektivní správě, se kterou by aktuální stanovы byly v rozporu.

Tato další fáze novelizace stanov by již neměla zásadněji měnit základní uspořádání spolku, nicméně ze znění návrhu novely autorského zákona, který je v době vzniku článku ve fázi prvního čtení v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, lze dovodit, že bude také novelou rozsáhlejší, přinášející zejména doplnění pravomocí jednotlivých orgánů DILIA, podrobnější úpravu povinností členů těchto orgánů, náležitostí dokumentů schvalovaných Valnou hromadou atp.

Případné zájemce o podrobnější znalost úpravy obsažené v nových stanovách DILIA odkazují na jejich úplné znění, které je k nalezení na www.dilia.cz/ke_stazeni.

Jan Barták

GRANTY A CENY DILIA

VÍTĚZKOU CENY EVALDA SCHORMA SE STALA MAGDALÉNA MIKULOVÁ

V rámci slavnostního večera s názvem Den D převzala Magdaléna Mikulová, studentka pražské FFUK, Cenu Evalda Schorma za svou původní hru *Il Duetto*.

Cena Evalda Schorma za původní hru, dramaturgii či překlad hry (do češtiny dosud nepřeložené) je určena pro studenty především divadelních škol a je spojena s finanční odměnou pro autora (nebo kolektiv). Cena je udělována každoročně na základě nominací, přičemž nominovat může jakákoli fyzická osoba, zejména však pedagogové a studenti výše uvedených škol a divadelní odborná veřejnost.

Hlavním cílem je podpora a motivace mladých autorů a překladatelů v jejich autorské práci. Díla začínajících autorů se tak mohou dostat do širšího divadelního kontextu, než je samotná akademická půda. Cena Evalda Schorma se během své existence stala vedle Ceny Alfréda Radoka prestižním oceněním, uznávaným nejen v Čechách, ale i v zahraničí.

Texty oceněné Cenou Evalda Schorma se doposud dočkaly více než 25 divadelních inscenací v profesionálních divadlech, např. v Národním divadle moravskoslezském Ostrava, Švandově divadle, Studiu Ypsilon, A Studiu Rubín, Městském divadle Zlín, Divadle Antonína Dvořáka v Příbrami, a 5 rozhlasových inscenací.

CENA EVALDA SCHORMA ZA ROK 2015

1. MÍSTO

Magdaléna Mikulová (FFUK) za původní hru *Il Duetto*

2. MÍSTO

Petr Erbes (DAMU) za původní rozhlasovou hru *Pod plechovým nebem*

3. MÍSTO

Tomáš Kovanda (JAMU) za původní hru *Projekt N.A.Ď.E.Ž.D.A.*

ČESTNÉ UZNÁNÍ

Vojtěch Nejedlý (DAMU) za původní hru **Pět švestek**

Vanda Zaplatílková Hutařová (FFUK) za původní hru

Sebestředná samota

Barbora Hančilová (DAMU) za původní hru **malé závislosti**

GRATULUJEME!

PLAKETY DILIA

Dozorčí rada DILIA ocenila v rámci Dne D 8. června 2016 autory za celoživotní dílo. „*Správně, nyní nově Dozorčí rada DILIA již několik let udílí plakety DILIA, jejímž prostřednictvím chce ocenit umělce za jejich celoživotní umělecké tvůrčí počiny a aktivní činnosti v kulturní oblasti. Společně s ostatními aktivitami tak chce DILIA ocenit kontinuálně kulturní dění nejen v České republice*“, uvádí předseda Dozorčí rady Vadim Petrov. Z rukou předsedy Dozorčí rady DILIA Vadima Petrova převzali plakety DILIA Alfréd Strejček, Hana Kofránková, Marcela Pittermannová, Tomáš Töpfer a Ivan Misař.

Všem oceněným gratulujeme!

Alfred Strejček, narozený 24. 11. 1941, mnoho let působil jako herec Divadla E. F. Buriana v Praze a současně často vystupoval v pražské Viole a Lyře Pragensis. Vývojem doby dosáhl mistrovské úrovně v uměleckém melodramatickém přednesu mluveného slova, poesie a hudby. Spolu se známými českými skladateli vytvořil mnoho koncertních programů, které dosáhly velkého ohlasu našich

i zahraničních posluchačů a byly jimi přijímány jako vynikající propagace naší české soudobé kultury. Jako jeden z příkladů lze uvést umělecká pásma o J. A. Komenském, o Karlu IV. a další za kytarového živého doprovodu – autora hudby – profesora Štěpána Raka.

Poslední léta, kromě této své umělecké činnosti, pravidelně modereje kulturní dění v našem státě na Dvojce Českého rozhlasu a jako jediný oceňuje a systematicky vyzdvihuje činnost jednotlivých osvětových pracovníků za jejich obětavou vlasteneckou práci v rozvoji místní lidové kultury, která vždy byla a je základní součástí našeho celonárodního citění a myšlení.

To jsou také hlavní a nezpochybnitelné důvody k ocenění pana Alfreda Strejčka s přáním stálého zdraví a hodně dalších úspěchů.

(Vadim Petrov)

Hana Kofránková, obdržela ocenění DILIA za umělecký přínos v oblasti rozhlasové tvorby a mimořádný vliv na kulturu mluveného slova. Bylo by proto dobré zmínit její zásluhy v oblasti rozhlasu, a sice její tvorbu nejen režijní, ale i hereckou. Právě spojení vlastní interpretační zkušenosti se schopností režijní kompozice činí vše, co pro rozhlas vytvořila jedinečným a pro povědomí o literárních hodnotách, stejně jako o hereckých osobnostech, nezapomenutelným. Hana Kofránková tak navazuje na tvorbu svých vynikajících předchůdců, ke kterým se sama odkazuje a na které vždy s vděčností vzpomíná. Stejně tak je důležité při oceňování jejího vlivu na poli mluveného slova zdůraznit, že to pomyslné pole je v případě Hany Kofránkové velmi široké – obsahuje oblast amatérskou stejně jako profesionální, je tvořeno zájmem o poezii stejně jako o díla prozaická i dramatická. A na závěr je třeba zdůraznit i její schopnosti pedagogické. Hana Kofránková dovede studenty

MŠ

herectví i začínající básníky pro slovo psané, tedy literaturu nadchnout a při její interpretaci vést k vědomí souvislostí a hlubšímu pochopení.

(Jaroslava Šiktancová)

Marcela Pittermannová, absolventka Filosofické fakulty Univerzity Karlovy a dlouholetá dramaturgyně Filmového studia Barrandov, ve kterém se věnovala převážně vzniku filmů pro děti a mládež. Ve studiu Barrandov pracovala přesně 30 let a 30 dní a za tu dobu pomohla na svět mnoha úspěšným filmům, které pak byly oceněny na mnoha domácích a světových festivalech. Dlouhodobě spolupracovala s vynikajícími osobnostmi české filmové tvorby, jakými byli třeba Karel Kachyňa, Václav Vorlíček, Věra Plívová-Šimková, Miloš Macourek, Oldřich Lipský, Jan Procházka, František Pavlíček, Jindřich Polák či Juraj Herz. Z filmů, na kterých paní Pittermannová pracovala jako dramaturgyně, vzpomeňme třeba filmy *Malá mořská víla*, *Páni kluci*, *Šest medvědů s Cibulkou*, *Ať žijí duchové!*, *Tři oříšky pro Popelku* a mnoho dalších, které vznikaly převážně ve skupině Oty Hofmana. Tuto barrandovskou skupinu také několik let úspěšně vedla. Paní Pittermannová se opravdu významně zapsala do dějin naší kinematografie, a proto jí patří náš dík a poděkování DILIA.

(Zdeněk Zelenka)

Kdo je **Tomáš Töpfer**?

Populární herec, kterého známe z mnoha divadelních inscenací, třeba ze *Šumaře na střeše*, stejně jako z televizních obrazovek, kterými pronikl snad do všech našich domácností v podobě vrchního četnického strážmistra Arazíma...? Nebo je to režisér divadelních her, z nichž

ta Kohoutova o Hašlerovi přiměje diváky aplaudovat ve stoje a zpívat populární písničky? Je to snad ředitel Divadla na Vinohradech, které se vrací ke staré slávě kdysi možná nejpoblábnější pražské scény...? Je to muž, který vzkřísil k životu zmrtvělé nefunkční divadlo a vrátil Praze úspěšné Divadlo Na Fidlovačce...? Může to být i senátor, muž reálné politiky...? Tím vším Tomáš Töpfer je! Zkrátka skvělý kumštýř a kulturtráger, který pro umění a kulturu vůbec vykonal už tolik, že si za to vše, co dělá a čím je, zaslouží náš respekt a uznání.

(Roman Ráž)

Ivan Misař se narodil 23. listopadu 1941 v Dačicích. Po maturitě byl přijat na Janáčkovu akademii múzických umění v Brně, obor činoherní herectví. Následovalo angažmá v Divadle Petra Bezruče v Ostravě, které tehdy zažívalo slavnou „Kačerovu“ éru. Spolu s několika kolegy – Jiřím Hrzánem, Ladislavem Mrkvičkou a Jiřím Kodetem – založil jedno z prvních klubových divadel Sklep. Už tehdy inklinoval k režii, kterou později vystudoval na brněnské JAMU. Po absolvování přijal angažmá v tehdejší Divadle Oldřicha Stibora v Olomouci. V divadle Vanemuine v estonském Tartu režíroval Hubačovu hru *Dům na nebesích*. Jako režisér působil i ve Slezském divadle v Opavě, coby externista v Československém, později Českém rozhlasu v Ostravě a následujících dvanáct let v redakci umělecké tvorby Československé a České televize tamtéž. Donedávna vyučoval hlavní obor, hereckou tvorbu, na ostravské Janáčkově konzervatoři. Mezi jeho žáky patří například Lumír Olšovský či Patrik Děrgel. Před dvanácti lety nastoupil jako

dramaturg a režisér v Těšinském divadle, kde působí dodnes. Více než deset let je členem poroty muzikálové části Thálie.

(Petr Markov)

LITERÁRNÍ GRANT DILIA PRO ROK 2016

Agentura DILIA se letos už po páté rozhodla podpořit české spisovatele a nakladatele udělením grantu na první vydání původního slovesného díla. Členové Dozorčí rady DILIA mezi mnoha kvalitními přihlášenými rukopisy vybrali tentokrát tři vítězné a Literární grant DILIA pro rok 2016 udělili: Nakladatelství Naše vojsko a podpořili tak vydání románu Karla Richtera *Voják první linie*, nakladatelství Větrné mlýny na podporu vydání svazku divadelních her Jana Vedrala *DRAMA(tik) a DRAMA(turg)* a nakladatelství Host na vydání románu Stanislava Berana *Spolek levobočků*. Prezentace vítěznych projektů se uskutečnila 8. června v prostorách DILIA ve Vysocanech na tradiční akci DEN D.

DILIA je potěšena vydáním loňských vítěznych projektů, jimiž byly román Václava Duška *Flákači*, vydaný nakladatelstvím Jiří Tomáš – Akropolis, a kniha prof. Josefa Kolmaše *Pojednání o věcech čínských*, kterou vydalo nakladatelství Vyšehrad.

Alena Jakoubková

VYHLÁŠENÍ CEN MAGNESIA LITERA ZA ROK 2015

Nejnámější česká literární cena, udělovaná sdružením Litera od roku 2002, už zná vítěze všech kategorií za rok 2015. Ocenění, rozvržené do deseti kategorií, se snaží obsáhnout veškerou domácí knižní produkci. Porotu k jednotlivým kategoriím delegují oborově příslušné obce a organizace. Aby se předešlo příliš úzké specializaci, vítěze v kategoriích Litera pro objev roku a Magnesia Litera – Kniha roku vybírá 300 oslovených lidí z knižní branže: od univerzitních badatelů až po knihovníky a knihkupce. Finanční odměna pro vítěze ocenění Kniha roku je 200.000,- Kč. Od roku 2013 DILIA podporuje příspěvkem 30.000,- Kč jednu z důležitých kategorií – **DILIA Litera pro objev roku**, kterou porota letos udělila **Blance Jedličkové** za knihu **Ženy na rozcestí – Divadlo a ženy okolo něj 1939–1945**.

Magnesia Litera Kniha roku

Daniela Hodrová: Točité větvy

Litera za prózu

Anna Bolavá: Do tmy

Litera za poezii

Ladislav Zedník: Město jeden kámen

Litera za literaturu faktu

Milena Lenderová, Martina Halířová, Tomáš Jiránek: Vše pro dítě. Válečné dětství 1914–1918

Litera za překladovou knihu

Joanna Batorová: Pískový vrch
překlad: **Iveta Mikešová**

Litera za nakladatelský čin

Barbora Baronová, Dita Pepe: Intimita

Litera za knihu pro děti

Robin Král, ilustrace Jana Hrušková: Vynalezárium

Litera pro objev roku

Blanka Jedličková: Ženy na rozcestí – Divadlo a ženy okolo něj 1939–1945

Kosmas cena čtenářů

Aňa Geislarová: P. S.

Magnesia blog roku

Tomáš Princ: Humans of Prague

Alena Jakoubková

PŘEKLADATELSKÁ DÍLNA DILIA 2016 ZAHÁJENA

Již podvanácté pořádá agentura DILIA překladatelskou dílnu. Workshop je určen začínajícím překladatelům, ať už z řad studentů filologických oborů, či naopak studentů divadelních škol a dalších, kteří mají dostatečné jazykové vybavení a zájem o divadelní texty. **Překladatelská dílna DILIA je v letošním roce zaměřena na současnou dramatickou tvorbu pro mládež anglicko a německo jazyčné oblasti.** Odbornými tutory jsou v letošním roce Dana Hábová, Jitka Jílková, Ester Žantovská a Petr Štědroň.

V rámci Překladatelské dílny DILIA 2016 budou přeloženy následující tituly:

David Wood: The Gingerbread Man

Stipendista: Martin Světlík (FF UK)

Tutorka: Ester Žantovská

David Greig: Monster in the Hall

Stipendista: Jan Strýček (DAMU)

Tutorka: Dana Hábová

Katja Hensel: Kopf Oder Zahl

Stipendistka: Karolína Kotrbová (DAMU)

Tutor: Petr Štědroň

Jörg Isermeyer: Schnickschnack und Schnuck auf der Jagd nach der Liebe

Stipendistka: Lenka Červená (FF MU)

Tutorka: Jitka Jílková

Na konci května proběhlo úvodní setkání mladých stipendistů s jejich zkušenými tutory, které bylo zaměřené na praktickou přípravu budoucích překladatelů, tj. na základní informace ohledně specifik překladu divadelního textu, na stručný náhled do dramaturgie divadla určeného pro mladé publikum (příspěvek připravila dramaturgyně Natálie Preslová), na problematiku autorského zákona, stipendisté se seznámili také se základními modely spolupráce překladatele s dramaturgem.

Během září dojde k dalšímu setkání všech účastníků, kde se budou probírat jejich zkušenosti s překladem, stipendisté budou mít šanci vzájemně si překlady ohodnotit a vyslechnout názory nejen svých tutorů, ale i svých kolegů.

Závěrečné setkání, během kterého budou vzniklé překlady (úryvky z nich) představeny formou scénického čtení, proběhne 11. listopadu 2016 ve VILE Štvanice.

Originály překládaných textů jsou v elektronické podobě k dispozici v DILIA. Jejich překlady budou dostupné až po závěrečném čtení, tj. v listopadu 2016.

Projekt vzniká za podpory Dozorčí rady DILIA.

DIVADELNÍ GRANTY DILIA NA ROK 2016 UDĚLENY

Agentura DILIA pokračuje také tomto roce v podpoře mladých českých autorů a divadelníků. Letos jsme grantové řízení určené pro studenty vysokých uměleckých škol vypsalí již po jedenácté (viz www.dilia.cz/granty).

Těší nás, že studenti projevují zájem o současnou dramaturgi, jak o zahraniční tak i původní českou. Oblíbě se těší scénická čtení, některá jsou součástí větších cyklů a velmi ambiciózních projektů, ale také regulérní inscenace.

V letošním grantovém řízení bylo podpořeno celkem 7 projektů:

malé závislosti – absolventská inscenace původní české hry ve světové premiéře – DAMU Praha (12.000,- Kč)

3jsou3 – inscenované čtení dramatických textů tří divadelních her – PPF Opava (10.000,- Kč)

Salón původní tvorby 2016–23. ročník festivalu scénického čtení původní autorské tvorby – JAMU Brno (15.000,- Kč)

Mapa Anny – bakalářská inscenace dramatisace knihy povídek Marka Šindelky – DAMU Praha (5.000,- Kč)

Sněž tu žábu – scénická čtení současných her v rámci Festivalu francouzského divadla – FFUK Praha (15.000,- Kč)

Morčata – inscenace dramatisace románu Ludvíka Vaculíka – DAMU (8.000,- Kč)

Červenec – inscenace současné hry Ivana Vyrpajeva – DAMU Praha (5.000,- Kč)

Grantová komise rozdělila celkem 70.000,- Kč.

GRATULUJEME!

CENA DILIA A ASOCIACE ČESKÝCH KAMERAMANŮ ZA CELOŽIVOTNÍ DÍLO

Asociace českých kameramanů udělila 24. února 2016 na slavnostním večeru v pražském kině Lucerna již po jedenadvacáté své ceny.

Cenu za celoživotní kameramanské dílo udělila Asociace českých kameramanů společně s DILIA na návrh svého prezidia kameramanovi prof. Jiřímu Macháněmu. „*Ocenění za celoživotní kameramanskou tvorbu je logickým uznáním a oceněním jeho rozsáhlé filmografie,*“ uvedl Macháněho žák, prezident AČK, Marek Jícha.

Jiří Macháně (*1940) natočil celkem 49 celovečerních filmů. Spolupracoval např. s Dušanem Kleinem (*Kam nikdo nesmí*), Františkem Filipem (seriál *Náhrdelník*), Zdeňkem Sirovým (*Smuteční slavnost*), a mnohými dalšími. Za nejpodstatnější však pokládá spolupráci s režisérem Jurajem G. Herzem, se kterým natočil více než 15 filmů, a to jak v tuzemsku, tak v zahraničí – především v Německu a Francii. Za dobu své pedagogické činnosti na pražské FAMU vychoval řadu studentů oboru kamera. V Jihoafrické republice získal Cenu za nejlepší kameru za hororový film T.M.A.

JT

MŠ

DILIA PODPOŘILA VEČER ARAS

V kině Ponrepo se dne 14. 4. 2016 odehrál 6. ročník „Večera ARAS“. Letošní ročník komponovaného večera, završeného předáním ceny ARAS, byl postaven na tématu dramaturgie s podtitulem „Hrozí vyhynutí české filmové a televizní dramaturgie?“. Velkoryse koncipovaný program se čtyřmi panely na dané téma za účasti autorů, dramaturgů, zástupců ČT či Českého fondu kinematografie přinesl bohatý program, fundované debaty i živou diskuzi. Program byl tradičně zakončen prezentací nominací na cenu ARAS a vyhlášením jejího vítěze. Z patnácti letošních počínů v oblasti televizní či filmové tvorby byly oceněny tři. Byla udělena dvě uznání poroty, a to knize „Rozbor filmu“ autora Radomíra D. Kokeše, vydané Nakladatelstvím Masarykovy univerzity MuniPRESS v Brně roku 2015, a cyklu dokumentů „Český žurnál“ autorů Filipa Remundy a Víta Klusáka, produkováného Hypermarket Filmem a Českou televizí. Hlavní cenu pak obdržela Tereza Brdečková za zpřístupnění díla a života jednoho z nejvýraznějších tvůrců českého filmu 20. století Jiřího Brdečky ve formě monografií „Jiří Brdečka“ a Jiří Brdečka: Life* Animation*Magic“ a „DVD Jiří Brdečka: Animované filmy“.

Oceněným gratulujeme!

DILIA Večer ARAS podpořila formou grantu Dozorčí rady DILIA.

Zdroj foto: ARAS

OCENĚNÍ

NOVÁ DRÁMA/NEW DRAMA 2016

V Bratislavě skončil v pátek 13. května dvanáctý ročník festivalu inscenací současné dramatiky. Součástí závěrečného ceremoniálu festivalu ve Slovenském národním divadle bylo předávání festivalových ocenění a cen soutěže Dráma.

Festivalovým divákům, kteří měli možnost hlasovat v průběhu celého festivalu, se nejméně líbila inscenace *Extrakty a náhrady* autorského kolektivu Divadla SKRAT. Zvláštní cenu poroty za koncentrovaný herecký výkon v inscenaci *Obet* Divadla Aréna získala Rebeka Poláková. Speciální cenu převzal za oceněnou herečku režisér inscenace a autor předlohy David Jařab.

Předseda tříčlenné mezinárodní poroty Dodo Gombár oznámil vítěze ceny Grand Prix Nová dráma/New Drama 2016. Cenu získala inscenace *Extrakty a náhrady* bratislavského divadla SKRAT autorů a účinkujících Inge Hrubaničové, Ľuba Burgra, Milana Chalmovského a Vlada Zboroňa.

Slavnostní večer patřil také udělování cen soutěže původních dramatických textů divadelních her ve slovenském a českém jazyce Dráma 2015. Na třetím místě se umístil Samuel Chovanec s textem *Byť mnou? Byť vami*. Druhé místo v soutěži uděleno nebylo. Porota soutěže Dráma 2015 ale překvapivě udělila dvě první místa: Petrovi Scherhaufnerovi za text *Osamelosť bežca piesočných dún* a Vandě

Zaplátkové Hutařové za hru *Sebestředná samota*. Cenu Rádia Devín, o které rozhodla porota ve složení Zuzana Grečňárová, Peter Pavlac a Ján Šimko, získala Nina Nix za text *10 dní do stredy*.

MŠ

NOMINACE NA CENY MKČR

Ministerstvo kultury ČR vydalo letos opět výzvu pro zájemce o podávání návrhů na nominace na *Cenu Ministerstva kultury ČR za přínos v oblasti kinematografie a audiovizize*, *Cenu Ministerstva kultury ČR za přínos v oblasti divadla, hudby, výtvarného umění a architektury* pro rok 2015 a také na *Státní cenu za literaturu* a *Státní cenu za překladatelské dílo*.

DILIA nominovala na tyto ceny následující osobnosti z řad svých členů nebo zastupovaných autorů:

Ceny MKČR za přínos v oblasti kinematografie a audiovizize:
Václav Vorlíček

Ceny MKČR za přínos v oblasti divadla, hudby a výtvarného umění a architektury:
Divadlo: Jiří Hubač (in memoriam), Hana Burešová
Hudba: Vadim Petrov (na návrh prof. JUDr. Jiřího Srstky, ředitele DILIA)
Výtvarné umění: Vladimír Renčín

Státní cena za literaturu a Státní cena za překladatelské dílo:
Literatura: Roman Ráž (na návrh prof. JUDr. Jiřího Srstky, ředitele DILIA)
Překlad: Václav Daněk, Eva Kondrysová

HE

PRÁVO

BREVIÁŘ AUTORA: OCHRANA PRÁVA AUTORSKÉHO

V dnešní době dochází hojně k porušování autorských práv. Tyto zásahy mohou mít různou povahu a intenzitu. V DILIA se zabýváme případy, které jsou do nebe volající a naopak marginálními kauzami, jež jsou spíše opomenutím dotyčného, než nějakým závažným skutkem. Nejčastějšími případy jsou neoprávněná užití děl, a to i v podobě jejich adaptací, či plagování. Jaké jsou tedy prostředky, které se v praxi používají k nápravě protiprávního stavu, respektive k ochraně práv autorských?

Nejvíce používaným smluvním institutem je dohoda o narovnání, která slouží k tomu, aby se smluvní strany takové dohody mezi sebou mimosoudně dohodly na nápravě zásahu do autorských práv. Jak již vyplývá z termínu dohoda, musí existovat v tomto případě vůle obou stran k nápravě protiprávního stavu, což nebývá vždy. V takové dohodě se konstatuje a popíše protiprávní stav, poté pak náprava, která většinou spočívá v odstranění tohoto stavu a v nějaké náhradě, jež má kompenzovat újmu poškozeného autora. Ta má většinou finanční charakter, ale může jít i o omluvu.

Zajímavější problematikou je ochrana autorských práv v případech, kdy ten, kdo autorské právo porušuje, nechce o celé záležitosti vůbec jednat a uzavírat jakékoli dohody. Stává se sice, že protiprávní stav na výzvu odstraní, ale to nic nemění na skutečnosti, že autorské právo již porušil.

Evergreenem v České republice je podávání trestních oznámení. Důvody pro tento postup shledávám v tom, že jde o razantní úkon, který každého vystraší, lze ho podat i na neznámého pachatele, a je to hlavně zadarmo. Výsledky trestních oznámení v případě porušování autorských práv jsou však většinou žalostné, čímž nechci říci, že se jim policie nevěnuje. Může za to příslušné ustanovení trestního zákona, které zní:

§ 270 Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

(1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci... atd.

Zkušenější čtenáři tohoto článku jistě okamžitě postřehli, že pes je zakopán ve slovním spojení „nikoli nepatrně“. Ano, tento výraz se skutečně vykládá velice těžko i z toho důvodu, že cena autorských práv je většinou velice těžko odhadnutelná, byť se vychází z obvyklé výše odměny, jak praví autorský zákon.

Dalším zmíněným prostředkem k potrestání je správní delikt, jehož konstrukce je přímo obsažena v autorském zákoně. Správní delikty jsou vlastně přestupky proti právu autorskému, jež nedosahují intenzity trestného činu, které projednává v prvním stupni obecní úřad obce, jenž je schopen (oprávněn) v tomto případě zastupovat stát. Potrestáním delikventa jsou výhradně peněžité pokuty

a mohou směřovat nejen proti fyzickým, ale i proti právnickým osobám. V praxi je tento institut kupodivu používán minimálně.

Obtížnější, ale účinnější je civilní soudní ochrana. Jde především o tzv. zápůrčí žalobu, jinak řečeno žalobu zdržovací, kdy petit takové žaloby zní na zákaz činnosti, jež porušuje autorská práva. U tohoto druhu žaloby se velice často používá předběžné opatření, o které je soud požádán spolu s žalobou na zdržení se protiprávní činnosti. V případě, že je žalobcem navrženo předběžné opatření, není tento návrh ani postoupen straně žalované k vyjádření a pokud soudce dospěje k závěru, že na základě předložených důkazů nepochybně dochází k porušování autorského práva, takové předběžné opatření vydá a okamžitě takovou činnost bez dalšího zakáže. Předběžné opatření musí vydat do 7 dnů! Ani odvolání proti vydání předběžného opatření nemá odkladný účinek. Tento postup má však i svůj vrub, jelikož pokud později soud dojde k závěru, že požadavek žalobce byl neoprávněný, musí žalobce žalovanému uhradit škodu, která mu vznikla vydáním předběžného opatření, a ta nebývá malá!

Další častou žalobou je žaloba určovací. Tou se autor domáhá buď určení toho, zdali je jím vytvořené dílo skutečně dílem autorským nebo toho, že je autorem konkrétního díla. Tyto spory nejsou tak časté. Zkušený čtenář si však jistě vybaví úschovu děl v DILIA, kterou si autor dopředu opatřuje důkaz, že dílo pod jeho jménem existovalo k určitému datu.

Autorský zákon zná i žalobu na odstranění následků zásahu do práva. Jde především o stažení či zničení neoprávněných rozmnoženin díla. Součástí této žaloby a stejně tak žaloby zdržovací bývá často i editační povinnost žalovaného v tom smyslu, že nejen on, ale i třetí osoby, jsou povinny sdělit všechny údaje o rozsahu

a původu neoprávněných rozmnoženin včetně rozsahu jejich neoprávněného užití.

Dalším typem žaloby, která není příliš frekventovaná, je žaloba na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, a to zejména omluvou nebo i zadostiučiněním v penězích. Tuto žalobu je nutno rozlišovat od náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení, kde jde o majetkovou újmu (viz níže). Žaloba ohledně nemajetkové újmy směřuje především k újmě ohledně osobnostních (morálních) práv autorských zejména tak, že dílo autora je dehonestováno a autor je tak kupříkladu zesměšněn před veřejností či v případech, kdy není uveden jako autor díla záměnou za jméno jiné.

Nejfrekventovanější žalobou je žaloba na náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení či náhrady ušlého zisku. Abych rozlišil všechny tři petity, je nutno podotknout, že škoda je újma, o kterou se v důsledku konání škůdce sníží majetek poškozeného (autora), bezdůvodné obohacení je to, o co se škůdce obohatil na úkor poškozeného (autora) a ušlý zisk je to, co poškozený (autor) nenabyl v důsledku jednání škůdce. Tyto tři petity nejsou často rozlišovány, což vede k tomu, že ze žalob není zjevné, o co vlastně žalobci jde.

Autorský zákon zjednodušuje autorovo důkazní břímě v oblasti náhrady bezdůvodného obohacení tak, že stanoví ze zákona jeho výši na dvojnásobek výše odměny, která byla obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.

Vše popsané shora vypadá hezky a hlavně, že to beze zbytku funguje. Není tomu tak a lze v tomto smyslu použít staré pořekadlo – teorie je šedá, a jen les a zkušenost jsou zelené. V případech ochrany autorských práv je tomu však bohužel obráceně.

KOLEKTIVNÍ SPRÁVA

SPOLUPRÁCE DILIA S JINÝMI ČESKÝMI KOLEKTIVNÍMI SPRÁVCI

V České republice je v důsledku tzv. zákonného monopolu kolektivní správy pouze šest kolektivních správců. Úvodní věta se může na první pohled jevit coby protimluv – jak to jde dohromady, monopol a takové množství kolektivních správců? Klíčem k pochopení je vymezení zákonného monopolu v českém autorském zákoně, který stanoví, že pro určitý druh děl a vymezenou oblast užití může v ČR působit jen jeden kolektivní správce.

Rozvrstvení kolektivních správců v českém prostředí¹ odpovídá v zásadě dělení dle druhu děl (s výjimkou OOA-S a GESTOR, kde je uplatněno i členění dle oblasti užití):

OSA – největší a nejstarší kolektivní správce spravuje práva autorů hudby;

DILIA – coby druhý v pořadí co do délky existence, spravuje práva autorů pro oblast divadla, literatury a audiovizie;

INTERGRAM – třetí významný hráč na poli kolektivní správy z hlediska velikosti a výše inkasa, spravuje tzv. práva příbuzná, resp. práva související s právem autorským – konkrétně práva výkonných umělců (tj. zejm. herců, hudebníků, zpěváků apod.) a práva výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů (tedy práva hudebních vydavatelů a filmových producentů);

OOA-S – spravuje práva výtvarníků;

GESTOR – spravuje také práva výtvarníků, ovšem jen pro jedno jediné právo spadající do oblasti povinné kolektivní správy, tzv. „droit de suite“ aneb právo autora na odměnu v případě opětovného prodeje výtvarného díla;

a konečně v ČR máme v evropském i světovém kontextu poněkud ojedinělý případ kolektivní správy práv mistrů zvuku, který vykonává **OAZA**.

Dodávám, že až na případ OAZY jde o rozvrstvení v Evropě poměrně obvyklé, resp. český systém kolektivní správy patří k těm přehlednějším. V mnohých evropských zemích je systém členitější, počet kolektivních správců vyšší, přičemž jejich výkon se místy překrývá.

1 V článku uvádím pouze zaužívané zkratky jednotlivých kolektivních správců. Případně zájemce o bližší informace odkazuji na webové stránky jednotlivých kolektivních správců tedy: www.osa.cz, www.intergram.cz, www.oaas.cz, www.oaza.eu.

Na základě výčtu výše se tedy podívejme, jak se výkon kolektivní správy výše uvedených subjektů potkává, překrývá a do jaké míry spolu kolektivní správci nuceně či dobrovolně kooperují v českém prostředí.

Jak již předchozí věta naznačuje, spolupráce, resp. interaktivita kolektivních správců může být dobrovolná, ale může být také povinná, tedy nutnost nějaké míry spolupráce pro kolektivní správce vyplývá ze zákona či rozsahu Ministerstvem kultury udělených oprávnění k výkonu kolektivní správy. Toto dělení v zásadě kopíruje rozdělení kolektivní správy na oblast povinné kolektivní správy a kolektivní správy dobrovolné. Tam, kde jsou jak nositelé práv, tak uživatelé zcela odkázáni na činnost kolektivního správce, respektive na jeho činnost při výkonu určitého práva, zákon také stanoví základní pravidla kooperace kolektivních správců.

V české legislativě se to děje v zásadě dvojím způsobem:

- buď Ministerstvo kultury ČR již v oprávnění uděleném kolektivním správcům stanoví, že jen jeden (či jen někteří z nich) budou oprávněni výběrem odměn od uživatelů s tím, že pak vybrané odměny zašlou příslušným kolektivním správcům k jejich rozdělení nositelům práv.
- nebo uživatelé, resp. sdružení uživatelů, asociace, na základě zákonem dané možnosti kolektivní správce požádají, aby licencování a inkaso odměn sdružili na základě pověření u jednoho z nich.

Tolik k „nucené“, tedy zákonem předpokládané spolupráci kolektivních správců. Co se týká dobrovolné spolupráce, té se samozřejmě v zásadě meze nekladou, protože se zde pohybujeme v oblasti soukromoprávní, kolektivní správci tedy mohou spolupracovat v rozsahu, na jakém se dohodnou (samozřejmě v limitech daných ochrannou hospodářské soutěže).

V zásadě jde o oblasti jako spolupráce zejména v případě evidence užití děl, sdílení nákladů na vývoji softwarů a databází, strategie a kroků v oblasti nelegálního užití, reprezentační aktivity, aktivity v oblasti PR, příprava legislativních návrhů atp.

Jak tedy spolupráce s ostatními kolektivními správcí vypadá v praxi DILIA?

DILIA má logicky nejbližší vztah s největším kolektivním správcem zastupujícím a hájícím práva autorů – tedy s OSA.

Z hlediska „nucené spolupráce“, tedy spolupráce předpokládané zákonem, OSA zastupuje DILIA při:

- výběru náhradních odměn za rozmnožování pro osobní potřebu. Jedná se o odměny od dovozců/výrobců přístrojů a nosičů, umožňujících zhotovování kopií děl (jako jsou počítače, harddisky, flashky, nenahraná CD, DVD apod.). Zde OSA na základě pověření od Ministerstva kultury ČR vybírá odměny za všechny kolektivní správce reprezentující autory (tedy mimo DILIA i za OOA-S a dejme tomu i za OAZA).

— licencování a inkasa odměn za provozování televizního a rozhlasového vysílání (tedy při výběru odměn za užívání TV přístrojů ve veřejných prostorách jako jsou restaurace, kavárny, hotelové lobby, hotelové pokoje atd.). Zde DILIA pověřila OSA smlouvou, jednak z důvodů zefektivnění licencování a výběru, jednak kvůli požadavkům uživatelů, aby uvedené licencování bylo za všechny kolektivní správce sdruženo (tedy aby kupříkladu provozovatel restaurace nemusel ve vztahu k jedné televizi, kterou má v provozu, uzavírat pět různých smluv s pěti kolektivními správci).

Z hlediska vztahu DILIA-OA se jedná o spolupráci zcela bezproblémovou, postavenou na dohodě, kdy OSA zastupuje DILIA na základě vyvážených podmínek a ve smlouvách sjednaném procesu licencování, inkasu a vyúčtování odměn pro autory zastupované DILIA. Problematičtější je nutnost dohody na podílech z odměn se všemi ostatními kolektivními správci, kde se již v rámci „autorského čtyřlístku“ (vč. OOA-S a OAZA), nebo dokonce „pětiboje“ (vč. INTERGRAM) hledá dohoda podstatně obtížněji.

Co se týká „dobrovolné“ spolupráce, má DILIA opět nejužší vztah s OSA, se kterou spolupracuje prakticky ve všech oblastech civických výše, tedy v oblasti potírání nelegálního užití děl, v oblasti reprezentativní a PR, v oblasti legislativní atd. Po změně ve vedení INTERGRAMu z kraje letošního roku se jeví, že lepší časy svítají i v možné užší spolupráci s tímto kolektivním správcem, což je samozřejmě dobrá zpráva.

Jan Barták

ZÁBAVA

HONBA ZA VYSOKÝM CĚ

Fanoušci opery jistě znají výraz vysoké cé, o odbornících nemluvě. Je předmětem mnoha rozprav, ať skrytých či zjevných. Tajemné a pošepťmé diskuze se většinou týkají odpovědí na otázky: Má ho? Dá ho? Reč je pochopitelně o tenorových operních partech a o zpěvácích.

Zde je nutno udělat štíplavou odbočku a říci cosi o tenorech, jako o hlasech. Tedy domnívám se, že tenor není přirozeným mužským hlasem, je jakousi sympatickou úchylkou, kdy si příroda prostě trochu zařadila. Normálním mužským hlasem je baryton a bas baryton. U basu váhám, zvláště pak u těch hodně nízko položených. Zdá se, že naopak ženský soprán přirozeným hlasem je, což slycháváme nejen na operních jevištích.

Vysoké c je však v operním světě pojmem a je zajímavé, jak se za ním různé národy, respektive jejich publika, honí. Mám pochopitelně na mysli především italské publikum, které přímo prahne, jestli to tenor „dá“ nebo ne. Když vysoký tón nezazní, či dokonce „praskne“, je zpěvák vybučen a vyhvizdán bez milosti. Italové prostě berou operu trochu jako sport. Pro tenoristu zpívajícího před italským publikem to musí být hrozný stres a chce to nervy jako ze železa. Přiměřeně to platí též pro francouzské a ruské publikum. Naopak celkem v klidu zůstává publikum středoevropské, včetně publika německého. Koneckonců Wagnerovy opusy v tenorových partech vysokými tóny nehýří, zpívá se spíše na výdrž než na výšku, že.

Z následujících úvah, či spíše zkoumání, hned na počátku tohoto textu vynechávám tzv. kontratenory, rekrutující se kdysi z kleštěnců, respektive eunuchů, kteří v současnosti docilují vysokých tónů hodně nad proslavené céčko nejrůznějšími způsoby, včetně falsetu. Je to ojedinelá a pozoruhodná záležitost, omezená však na barokní opusy, ale i na několik málo současných oper. Nicméně kontratenorů se dnes po světě skutečně potuluje jen pár. Ve století romantické opery, tedy ve století devatenáctém, mnoho kontratenorových partů nenajdeme. Když už zabředám do historie, musím též podotknout, že současné ladění orchestrů a tím pádem i sólových partů, je vlivem mnoha okolností vyšší než kdysi. V absolutním poslechu jsou tedy vyšší i ona pověstná céčka.

Není možné též nezmínit, že se tenory od barytonů neliší jen schopností zpěváka docílit různě vysokých tónů, ale i barvou hlasu. On totiž baryton z hlediska výšek v některých partech tenora docela dobře dohání. Pokud si vezmeme roli Figara z *Lazebníka Sevillského*, jde jeho představitel směle na a², pohybuje se tedy v ráji tenorů a od a² do c³ není vskutku daleko, jde jen o pouhou tercii.

Pokud si dobře vzpomínám, tak značení c³ není správným údajem, byť se tak většinou uvádí – správně se jedná o c² a c³ je typickou výšinou pro soprán, tedy o oktávu výše. Je to proto, že vypsaná c³ pro soprány by se vskutku vznášela kdesi vysoko nad notovou osnovou, a tak by tento tón byl těžko čitelný. Budu však dále pro tenorové hlasy používat v tomto textu značení c³.

Na rozdíl od výšin tenorů se kupodivu operní publikum nijak příliš nezabývá schopností basových hlasů, které běžně docilují v některých rolích neuvěřitelných nížin. Běžným tónem basisty v mnoha rolích je velké F, a to je již hodně hluboko. Jsou však role, kde basista

obdivuhodně zpívá ještě níže. Mám na mysli především Osmina v *Únosu ze Serailu*, který se ve své „basové koloratuře“ dostane několikrát až na velké D a třeba Barona Ochse z *Růžového kavalíra*, jenž plývá velkými E. Rekordní profundo bas pak najdeme v poloze kontra A v ruských pravoslavných církevních zpěvech. Nepředstavitelná hloubka.

Zůstává pro mne přes veškeré možné výklady záhadou, proč zrovna tenorovému hlasu je věnována převážná většina hlavních operních rolí. Je to snad sympatií lidstva k tomu, co stále stoupá k nebesům, a ne k tomu, co se tiskne či padá k zemi a někdy i pod ní? Jde o útěk k bohu či k něčemu tušenému tam nahoře? Lépe je to asi poznat v klasičtém baletním žánru, kdy vše viditelně a jasně směřuje vzhůru, ať už tancem na špičkách nebo smělymi, až akrobatickými skoky do výše. V opeře snad každého minimálně erudovaného diváka napadne dílo Wagnerovo a zejména pak předehra k *Tristanovi a Isoldě*, kdy hudba stále stoupá, jako by melodický pohyb vzhůru neměl nikdy konce.

Asi je skutečností, že byt' erudovaní diváci a hlavně posluchači operního představení nemají absolutní hudební sluch, a to včetně mne. Mnohokrát jsem tak byl přesvědčen o vysokém tónu, který ze sebe zpěvák vyloudil, že se nachází v poloze vysokého c, ale pak jsem pohledem do not zjistil, že jsem se mýlil. Z hlediska poslechu se totiž často jedná o „relační záležitost“ spočívající v tom, ze kterého že tónu, či tónů na tu nejvyšší notu zpěvák jde. Odhaduji fungování poslechu tak, že buď zpěvák „skočí“ na vysoký tón z tónu nižšího, nebo se stále pohybuje ve vysokých tónech a pak jde najednou ještě výše. Ukázkou pro první příklad je Števa ve třetím jednání, kdy zpívá ke Karolce: „...život bych si musel vzít!“, ukázkou druhou slavná Jeníkova árie z *Prodané nevěsty*: „Jak možná věřit...“, kdy se zpěvák pohybuje stále ve vysoké poloze (jedenáct g²) a uprostřed árie („...na celém světě rovně

ji není...“) vysekne jen jedno a². V obou případech však mají posluchači dojem, že se tenoristi v těchto partech potýkají s c³. Není asi třeba zvlášť zdůrazňovat, že pro tenorové hlasy jsou shora uvedené ukázky technicky velice obtížné, tedy velmi záleží na tom, z jakých poloh a tónů dospějí k tónům vysokým, třeba právě na c³.

Je též důležité zmínit, že ohledně vysokých tónů se v notových partech často používá tzv. *ossia*. Jde o označení místa ve skladbě, které lze provést i jiným, většinou předepsaným způsobem. V našich „tenorových případech“ jde o pohyb hlasu nikoli směrem nahoru, ale o možnost zazpívat nižší tón než ten vysoký. Pochopitelně to funguje i opačně. Jako příklad je možno uvést krátké doznívání zpěvu Rudolfa a Mimi v prvním jednání opery *Bohéma* za scénou (Rudolf a Mimi odcházejí do kavárny), a to po árii Rudolfa, kde sice zazpívá c³, ale za scénou může klesnout v rámci „*ossia*“ na nižší tón. Ale nemusí.

Pokud se podíváme z hlediska vysokých mužských tenorových tónů na českou a zahraniční operní literaturu, budeme překvapeni. Tak kupříkladu Bedřich Smetana předepsal c³ jen v jedné opeře, a to v *Daliborovi*, na závěr druhého jednání v duetu Milady a Dalibora při slovech: „...když duše upoutá cit“. Smetana však v tomto partu připsal Daliborovi právě „*ossia*“, které představitel Dalibora hutně využívá. Slavná árie „*Když zavítá máj...*“ ze *Dvou vdov* jde „jen“ na h² a tak bych mohl pokračovat. Naopak lstivý Antonín Dvořák předepsal Princovi v závěru *Rusalky* c³ – „... mír mi přej“ a ještě do partitury vepsal „*nekřičet!*“ Chudák tenorista, který tuto roli zpívá, z tónu totiž není útěku. Leoš Janáček také c³ příliš nehýřil. Předepsal je především ve *Výletech páně Broučkových* roli Mazala a Blankytného, kde nastražil dokonce d³. Můžeme pak ještě zmínit Skuratova *Z mrtvého domu* v pasáži „*Já se ženit!*“ Nicméně v české operní literatuře, jak již bylo řečeno,

po vysokých c³ publikum příliš neprahne, nikdy neprahlo, a proto je jich tak málo. Možná také, že čeští skladatelé byli více ohleduplní ke zpěvákům. Určitě však nepotřebovali ke svému hudebnímu vyjádření zrovna roj vysokých cé.

Opačně je tomu v zahraniční operní literatuře, a to především v opeře italské. V italské opeře z počátku 19. století najdeme vysokých c jak nasekáno. Jde nejen o Rossiniho tvorbu, ale třeba o Donizettiho, který v opeře *Dcera pluku* předepsal v jedné árii hlavní postavě rovnou 9 céček. Na druhou stranu existuje mnoho proslulých tenorových partů a návazně árií, kdy se skoro všichni domnívají, že zpěvák zpívá c³ a není to vůbec pravda. Typickým příkladem je slavná árie „*Nessun dorma*“ z *Turandot*, kdy Kalaf nejde na c³ ani náhodou. A tak lze pokračovat. Don José z *Carmen*? Žádné c³. Hoffmann z *Hoffmannových povídek*? Kde nic, tu nic. Souborová scéna z *Evžena Oněgina*, árie Lenského? Kdežpak. Ottavio v *Donu Giovannim*? Ani jedno. Samá háčka, béčka, ale vysoké c jakoby se ztratilo. Slavná Caniova *Vesti la giubba*? Ani zde c³ nenajdeme.

Operní skladatelé však vždy uchystají zpěvákovi nějaké překvapení. Jako příklad je možné uvést *Rigoletta* od Verdiho, kdy ve slavné árii Vévody „*La dona mobile*“ nepadne kupodivu c³ ani jednou, byť ho tam skoro každý slyší, ale ve strettě Vévody se sborem, musí v jejím závěru přezpívat celý mužský sbor tónem d³.

Páni tenorové, držím vám palce!!!

Jiří Srstka

VÝROČÍ

VÝROČÍ ČLENŮ SPOLKU DILIA V ROCE 2016

50

Mgr. Petr JARCHOVSKÝ
Dominika KŘEŠŤANOVÁ
Mgr. Radovan LIPUS
Prof. MUDr. Tomáš ZIMA,
DrSc.

55

Soňa BUBNÍKOVÁ
doc. Pavel HEROUT
Pavel SÁDEK

60

PhDr. František CINGER
Mgr. Vladimír HOLOMEK
MgA. Jana KALIŠOVÁ
MgA. Petr KOLIHA
Vladimír MICHÁLEK
Mgr. Martin MLÍKOVSKÝ
Mgr. Pavel TROJAN

Mgr. Zuzana ZEMANOVÁ
PhDr. Radoslav ZÍBAR

65

Mgr. Alice BÁŤOVÁ
Helena BEGUIVINOVÁ
Mgr. Karel CÓN
PhDr. Zbyněk ČERNÍK
Doc. PhDr. Jan DVOŘÁK
Mgr. Milena HAVLOVÁ
Mgr. Karina HAVLŮ
Mgr. Petr JANIŠ
PhDr. Jiří KAMEN
PhDr. Josef KLÍMA
PhDr. Eva ŠTORKOVÁ

70

Eva ČERVINKOVÁ
Jaroslav MACHEK

Mgr. Marcella
MARBOE-HRABINCOVÁ
JUDr. Doubravka
ŘEHOUSKOVÁ
Mgr. Petr SIROTEK
Miroslav VAIC
Nina VANGELI
Ing. František VOKŘÁL

75

Prof. MgA. Edgar DUTKA
Mgr. Jiří JELÍNEK
Mgr. Ing. Jiří JUST
Prof. Mgr. Miloslav KLÍMA
Alena KOŽÍKOVÁ
Jiří KROB
Jelena MAŠÍNOVÁ
PhDr. Olga ULÍČNÁ, CSc.
PhDr. Ing. Jan VODŇANSKÝ

80

PhDr. Olga CASTIELLOVÁ
Mgr. Ivan KOTRČ

85

MgA. Jiří BLAŽEK
Mgr. Jana DUDKOVÁ
Vladimír MALÍK

Johanna SEIFERTOVÁ
Jiří SUCHÝ
prom. phil. Eduard SVĚTLÍK
Ivo VODSEĎÁLEK

90

PhDr. Eva KONDRYSOVÁ
Gustav OPLUSTIL
PhDr. Jiří STANO, CSc.

ÚMRTÍ

ÚMRTÍ ČLENŮ SPOLKU DILIA V ROCE 2016

Jindřich Goetz

30. 7. 1939–9. 3. 2016

Mgr. Oldřich Knitl

7. 7. 1938–10. 2. 2016

Zdeněk Marat

15. 2. 1931–21. 2. 2016

Mgr. Julius Matula

28. 10. 1943–14. 5. 2016

prof. PhDr. Miloslav Pojsl

8. 5. 1945–16. 2. 2016

JUDr. Petr Slunečko

3. 1. 1946–24. 4. 2016

**Divadelní, literární,
audiovizuální agentura, z. s.**

Krátkého 1
190 03 Praha 9 – Vysočany

ŘEDITEL

prof. JUDr. Jiří Srstka
tel.: 283 892 686

SEKRETARIÁT ŘEDITELE

Eva Kraupnerová
tel.: 283 893 603
fax: 283 893 599

Ústředna:

tel.: 283 891 587

Linka pro volání z mobilu:

tel.: 606 614 658

AGENTURA

DIVADELNÍ ODDĚLENÍ

vedoucí
Zdeněk Harvánek
tel. a fax: 266 199 876

HUDEBNÍ ODDĚLENÍ

vedoucí
Zdeněk Harvánek
tel. a fax: 266 199 876

LITERÁRNÍ ODDĚLENÍ

vedoucí
Alena Jakoubková
tel.: 266 199 841

MEDIÁLNÍ ODDĚLENÍ

vedoucí
Mgr. Jan Barták
tel.: 266 199 862

KOLEKTIVNÍ SPRÁVA AUTORSKÝCH PRÁV

ředitel kolektivní správy
Mgr. Jan Barták
tel.: 266 199 862

PRÁVNÍ ODDĚLENÍ

Mgr. Martin Zilvar
tel.: 266 199 865

Mgr. Hana Felklová

tel.: 266 199 847

dědictví a úschova děl

Zuzana Hůlková
tel.: 266 199 834

EKONOMICKÉ ODDĚLENÍ

hlavní ekonom
Anna Tichá
tel.: 266 199 818

vedoucí honorářové účtárny
Šárka Procházková
tel.: 266 199 819

Podrobné členění jednotlivých oddělení včetně seznamu zaměstnanců a jejich kompetencí naleznete na www.dilia.cz. E-mailové adresy zaměstnanců DILIA jsou ve formátu prijmeni@dilia.cz.

*Kudy k nám:
Metrem B na stanici „Vysočanská“,
poté cca. 3 min. pěšky. Ulice Krátkého
se nachází naproti Galerii Fénix ze
strany, kde je ČSOB a KB. V přízemí naší
budovy se nachází restaurace Pepř a Sůl,
na budově je velký nápis DILIA.*

Věstník vydala **DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura z. s.**

Uzávěrka 27. 5. 2016, redakce: Marie Špalová a Helena Eliášová, e-mail: spalova@dilia.cz nebo eliasova@dilia.cz

www.dilia.cz